

A5878.

1878

Keiserlikk Binn
Rat hogu kink 1816

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiivraamatukogu

38456

Õesti = rahwa
K a l e n d e r

ehi
Täht = raamat

1878

aasta pääle, pärast

Jeefuse Kristuse
sündimist.

Sel aastal on 365 pääwa.
Keskajal Aivaliku
Rist-ko. 1916.

Pernus,

trükitud ja müüa W. Worm'i juures.

Märkide seletamine.

noor kuu.

esimene weerand.

täis kuu.

viimne weerand.

P. Püha. — p. pääw ja pärast. — h. hommiku.

L. lõuna. — ö. öhtu ja ööse. — e. enne.

Aasta aead.

Kewade hakkab 8. Märtsil öhto kellu 7.

Sui hakkab 9. Juunil öhto kellu 4.

Sügise hakkab 11. Septembril homiku kellu 6.

Talwe hakkab 10. Detsembril ööse kellu 12.

Jõulu ja Wastla pääwa wahet on 9 nädal. 2 pääwa.

Pääwa ja kuu-warjutamised.

Sel aastal warjutatse päitest kaks korda ja kuud kaks korda, aga kõigist neist on üks kuuwarjutamine meie juures nähtaw ja se on 1. Augustil. Hakkatus on ööse kellu 12, 19 minudi aeal ja lõppetus homiku kellu 3, 17 minudi aeal.

Sensuri poolest lubatud.

Riigas, 1. Augustil 1877.

Mõne sünduse mälestus ja arw.

	Aastad.
Maailma loomisest	5827
Jeesuse Kristuse sündimisest	1878
Tartu linna alustamisest	848
Mill' ristiust Viivimaale tuli	687
Tallinna linna alustamisest	659
Bernu linna alustamisest	623
Büsirohu leidmisest	536
Raamatu trükitunsti leidmisest	438
Lutteruse õige usu üleswõtmisest	359
Wanast lattuast	219
Toomba põlemisest	194
Suurest näljast Viivi- ja Gestimaal	183
Peeterburgi linna alustamisest	175
Teisest lattuast	168
Mill' meie maa Weneriigi walitsuse alla sai	168
Tartu suure kooli eht akadeemi asutamisest	76
Mill' uusi rögid panema hakati	75
Rui Prantsus Mustu tuli ja teda Weneriigist hoopis wälja aeti	66
Gestimaa talurahwa priits lastmisest	61
Meie Keisri herra Aleksandre II. sündimisest	60
Viivimaa talurahwa priits lastmisest	59
Uue kiriku-jääduse järel Jumalateenistus	47
Krimmi sõda hakatusest	24
Meie armuline Keiser Aleksander II. walitsemas	24
Mill' wiimane suur hinge-kirjutus oli	20
Wenemaa rahwa priits lastmisest	17
Mill' üleüldine wäeteenistus hakkas	5

Kristuse ümberlõikamisest. Luuk. 2, 21.

1 Pühap.	Nääri-pääw.	Nita Sumal!
2 Esmasp.	Aabel	Pilweš.
3 Teisip.	Set	Paras
4 Keisnäd.	Geno	külm.
5 Neljap.	Siimeon	Selge.
6 Reede	3 Kun. Püh.	
7 Laup.	Julianus	☉ 1,47' h.

Jeesus 12 aastat wana. Luuk. 2, 41.

8 Pühap.	1. P. p. 3 K. P.	Külm
9 Esmasp.	Kaspar	tuurib
10 Teisip.	Paawli pääw	edasi.
11 Keisnäd.	Hugo	Annab
12 Neljap.	Reinhold	
13 Reede	Katso	☉ 5,26' d.
14 Laup.	Pälo	lund.

Pulmad Raana linnas. Joann. 2, 1.

15 Pühap.	2. P. p. 3 K. P.	Selge
16 Esmasp.	Madli	ja

17 Teisip.	Lönise pääw	käre
18 Keisnäd.	Taaf	külm.
19 Neljap.	Saara	Heitlik.
20 Reede	Maab. Sebast.	
21 Laup.	Needo	☉ 9,54' h.

Päälitust Kapernaumas. Matt. 8, 1.

22 Pühap.	3. P. p. 3 K. P.	Tuulene
23 Esmasp.	Laala	ja
24 Teisip.	Timoteus	ja külm
25 Keisnäd.	Paawli ümb.	lähäb
26 Neljap.	Hans	wähemaks.
27 Reede	Netta	Pehme
28 Laup.	Kaarel	ilm.

Jeesus laemas. Matt. 8, 23.

29 Pühap.	4. P. p. 3 K. P.	☉ 2,53' p. l.
30 Esmasp.	Luudolw	Annab
31 Teisip.	Ann	lund.

1sel tõuseb päike t. 8, 50 min.; lähäb looja t. 3, 29 min.

11mal	"	8, 33	"	"	3, 52
21sel	"	8, 12	"	"	4, 17

1 Keefnäd.	Pirit	Kaunis kül.
2 Neljap.	Küünla pääw	
3 Keede	Hanna	
4 Laup.	Mai	

Umbrohhust nissu sees. Matt. 13, 24.

5 Pühap.	5. P. p. 3 R. P.	☉ 12, 53' l.
6 Esmašp.	Toora	Tuisfab.
7 Teisip.	Rikart	
8 Keefnäd.	Saalomon	
9 Neljap.	Polli	
10 Keede	Cedo	Heitlik ilm.
11 Laup.	Koosa	

Töötegiiaist miinamäel. Matt. 20, 1.

12 Pühap.	9. P. e. Kr. ii. P.	☾ 4, 49' h.
13 Esmašp.	Peenina	Kange kül.
14 Teisip.	Walentiin	
15 Keefnäd.	Tiina	
16 Neljap.	Tuula	

17 Keede	Konstantiin	Paras kül.
18 Laup.	Anton	

Seeme langeb mitmesuguse maa pääle. Luuk. 8, 4.

19 Pühap. | 8. P. e. Kr. ii. P. | Waga.

Keiserliku Majestäti auujärje saamisepääw.

20 Esmašp. | Alon | ☉ 4, 54' h.

21 Teisip. | Noora | Pilwes.

22 Keefnäd. | Peetre pääw | Selge.

23 Neljap. | Miina | Tuulejed

24 Keede | Madise pääw | ilmad.

25 Laup. | Sehwin

Kristuse kannatamisest. Luuk. 18, 31.

26 Pühap. | 7. P. e. Kr. ii. P. | Kange

Keiserliku förguse Suurwürsti auujärje pärija

Aleksander Aleksandrowitschi sündimise pääw.

27 Esmašp. | Leander | kül.

28 Teisip. | Wastla pääw | ☉ 5, 37' h.

Isel tõuseb päite t. 7, 45 min.; lähab looja t. 4, 44 min.

11mal " " " 7, 17 " " " 5, 11 "

21jel " " " 6, 52 " " " 5, 33 "

1 Keefnäd.	Tuhka pääw	Selge.
2 Neljap.	Lowiisa	Tuulene.
3 Keede	Kade	
4 Laup.	Adrian	Peab

Kristust kiusatase. Matt. 4, 1.

5 Pühap.	1. P. paastus	õökülma.
6 Esmasp.	Kotwrid	☾ 10, 43' ö.
7 Teisip.	Perpetua	
8 Keefnäd.	Palwe pääw	Annab
9 Neljap.	Pööri pääw.	lund.
10 Keede	Mif	
11 Laup.	Kaupu	Sula.

Kaananea-maa naesest. Matt. 15, 21.

12 Pühap.	2. P. paastus.	
13 Esmasp.	Ernst	☾ 6, 26' ö.
14 Teisip.	Matilde	Annab
15 Keefnäd.	Laagus	rohkeste
16 Neljap.	Kaabriel	
17 Keede	Ernuta	lund.

18 Laup.	Anu	Peab
----------	-----	------

Kristus aiab turja waimu wälja. Luut. 11, 14.

19 Pühap.	3. P. paastus.	õõ-külma.
20 Esmasp.	Miila	
21 Teisip.	Pent	☾ 10, 51' ö.
22 Keefnäd.	Kaawael	lund.
23 Neljap.	Tiits	Selge
24 Keede	Koort	
25 Laup.	Paasto M.p.	ilm.

Kristus jõddab 5000 meest. Joann. 6, 1.

26 Pühap.	4. P. paastus	Külm.
27 Esmasp.	Kustaw	Sula.
28 Teisip.	Kiido	
29 Keefnäd.	Wane	☾ 6, 26' ö.
30 Neljap.	Uad	
31 Keede	Teetel	Wihma.

Isel tõuseb päike t. 6, 25 min.; lähäb looja t. 5, 55 min.

11mal	"	"	5, 54	"	"	"	6, 20	"
21sel	"	"	5, 26	"	"	"	6, 43	"

1 Laup. | Karjalaslm. p. | Heitlik.

Jeesust misatasse kiwidega. Joann. 8, 46.

2 Pühap.	5. P. paastus	Sajab
3 Esmasp.	Berdinand	räitsakast.
4 Teisip.	Ambrosius	☉ 7, 34' h.
5 Keisnäd.	Maksim	Annab
6 Neljap.	Kõlestin	rohkeste
7 Keede	Aaron	wihma.
8 Laup.	Maalken	

Kristuse jässeõitmisest. Matt. 21, 1.

9 Pühap.	6. P. paastus	Tormine.
10 Esmasp.	Leo	Selge.
11 Teisip.	Hermann	☾ 10, 10' h.
12 Keisnäd.	Juulius	Soojad
13 Neljap.	Suur. Neljap.	Künni p.
14 Keede	Suur Keede.	ja selged
15 Laup.	Peemet	

Kristuse ülestõusmisest. Mark. 16, 1.

16 Pühap. | 1. Ülest. P. | ilmad.

17 Esmasp.	2. Ülest. P.	Wihma.
Suure Majestäti Keisre Aleksander II. sünd. pääw.		
18 Teisip.	Waler	Selged
19 Keisnäd.	Maia	ja
20 Neljap.	Pärt	☉ 2, 27' ö.
21 Keede	Siim	soojad
22 Laup.	Kaajuš	ilmad.

Kinnipandud ukst. Joann. 20, 19.

23 Pühap.	1. P. p. ül. P.	Jüri pääw
24 Esmasp.	Albert	
25 Teisip.	Markuse p.	Peab
26 Keisnäd.	Toots	öö-külma.
27 Neljap.	Idu	
28 Keede	Waabu	☾ 12, 9' ö.
29 Laup.	Raimund	Külm.

Heast karjatsfest. Joann. 10, 11.

30 Pühap. | 2. P. p. ül. P. | Tuulene.

1 sel tõuseb päike t. 4, 54 min.; lähäb looja t. 7, 9 min.
 11mal " " " 4, 25 " " " 7, 33 "
 21 sel " " " 3, 58 " " " 7, 56 "

1 Esmasp.	Wolbri pääw	8. küli nädal.	Annab
2 Teisip.	Siigismund		wihma.
3 Keisnäd.	+ leidm. p.		
4 Neljap.	Tiiu		☉ 4, 8' ö.
5 Reede	Kottart		Soojad
6 Laup.	Neero		ja

Uritese aia pärast. Joann. 16, 16.

7 Pühap.	3. P. p. ül. P.	7. küli nädal.	selged
8 Esmasp.	Laas		pääwad.
9 Teisip.	Rigulaš		
10 Keisnäd.	Kreet		Pilmes.
11 Neljap.	Wiktor		
12 Reede	Eidriš		☾ 3, 18' h.
13 Laup.	Wiitso		Miiske.

Kristuse äraminemisest. Joann. 16, 5.

14 Pühap.	4. P. p. ül. P.	6. küli n.	Selged
15 Esmasp.	Sohwi		ja
16 Teisip.	Kärt		soojad
17 Keisnäd.	Dkse		ilmad.

18 Neljap.	Cerik	6. küli n.	Wihma.
19 Reede	Wiilip		
20 Laup.	Pill		☉ 3, 25' h.

Öigest palumisest. Joann. 16, 23.

21 Pühap.	5. P. p. ül. P.	5. küli nädal.	Külmad
22 Esmasp.	Mili		ööd.
23 Teisip.	Ued		Keisnpääwa
24 Keisnäd.	Ester		õige
25 Neljap.	Suur risti p.		foe.
26 Reede	Ceduard		
27 Laup.	Peet		☾ 5, 31' h.

Röömustajast. Joann. 15, 26.

28 Pühap.	6. P. p. ül. P.	4. küli n.	Selged ja
29 Esmasp.	Mats		soojad
30 Teisip.	Wiigand		
31 Keisnäd.	Nelli		pääwad.

Isel tõuseb päite t. 3, 42 min.; lähäb looja t. 8, 20 min.
 11mal " " " 3, 13 " " " 8, 42 "
 21sel " " " 2, 56 " " " 9, 1 "

1 Neljap.	Glo	4. küll n.	Head
2 Reede	Marta		soojad
3 Laup.	Liiso		⊙ 1, 28' h.

Pühast Waimust. Joann. 14, 23.

4 Pühap.	1. Suiste P.		ilmad.
5 Esmasp.	2. Suiste P.		Pilwitab.
6 Teisip.	Artus	1. küll nädal.	Tuulene
7 Kesknäd.	Lukretsia		ja
8 Neljap.	Medardus	3. küll nädal.	
9 Reede	Pittkem pääw		⊙ 8, 52' ö.
10 Laup.	Blawius		

Jeesus ja Nikodeemus. Joann. 3, 1.

11 Pühap.	3 aino Jum. P.		annab
12 Esmasp.	Muliika		udu
13 Teisip.	Toobi	2. küll nädal.	wihma.
14 Kesknäd.	Tetlow		
15 Neljap.	Wiit		Selged
16 Reede	Justiina		

17 Laup.	Kristi		
----------	--------	--	--

Rikkast mehest ja Saatsaruselt. Lunt. 16, 19.

18 Pühap.	1. P.p. 3 a. J. P.	⊙ 2, 7 p. l.	
19 Esmasp.	Tints		ja wäga
20 Teisip.	Minni		kenad
21 Kesknäd.	Rael		ilmad.
22 Neljap.	Tiit		
23 Reede	Uksel	1. küll nädal.	
24 Laup.	Jaani pääw		Wihma.

Suurest õhtu söömaaeast. Lunt. 14, 16.

25 Pühap.	2. P.p. 3 a. J. P.	⊙ 9, 57' e. l.	
26 Esmasp.	Sereemias		Ilmad
27 Teisip.	Waldeka		lähwad
28 Kesknäd.	Toosua		palama-
29 Neljap.	Peeter Pauli p.		maks.
30 Reede	Lilla		

11el tõuseb päike t. 2, 46 min.; lähab looja t. 9, 14 min.
 11mal " " " 2, 43 " " " 9, 17 "
 211el " " " 2, 54 " " " 9, 14 "

1 Laup.	Seobald	Wäga
Aratadunud lambast. Luut. 15, 1.		
2 Pühap.	3. P. p. 3a. J. P.	☉ 12, 31' l.
	Heina Maarja p.	soojad
3 Esmasp.	Korneelius	ja
4 Teisip.	Ulrik	selged
5 Keisnäd.	Anselm	pääwad.
6 Neljap.	Hektor	Annab
7 Reede	Demeetrius	
8 Laup.	Kilian	

Olge armulised. Luut. 6, 36.		
9 Pühap.	4. P. p. 3a. J. P.	kaunis
10 Esmasp.	7 wennaste p.	☉ 1, 53' l.
11 Teisip.	Eleonoora	rohkeste
12 Keisnäd.	Hindrik	wihma.
13 Neljap.	Mareti pääw	Soojad
14 Reede	Ponawent	pääwad.
15 Laup.	Apostl. laht.	

Rohkest kala-saagist. Luut. 5, 1.		
16 Pühap.	5. P. p. 3a. J. P.	Wihma.
17 Esmasp.	Aleksius	☉ 11, 17' ö.

18 Teisip.	Rosiina	Selged
19 Keisnäd.	Kabe	ja soojad
20 Neljap.	Eliias	pääwad.
21 Reede	Daaniel	Wagad
22 Laup.	Maria Magd.	
Suure Keiserina Maria Aleksandrowna ja Suur-würstina Maria Weodorowna nime pääw.		

Wariseeride õigusest. Matt. 5, 20.		
23 Pühap.	6. P. p. 3a. J. P.	ja
24 Esmasp.	Kristiina	☉ 2, 56' p. l.
25 Teisip.	Jaakobi pääw	kenad
26 Keisnäd.	Anna	ilmad.
27 Neljap.	Marta	
Suure Keiserina Maria Aleksandrowna sünd. pääw.		
28 Reede	Plaatu	Annab
29 Laup.	Olewi pääw	

4000 mehe söötmisest. Mark. 8, 1.		
30 Pühap.	7. P. p. 3a. J. P.	müristamise
31 Esmasp.	Ern	wihma.
Isele tõuseb päike t. 3, 6 min.; lähäb looja t. 9, 3 min.		
11mal	" " 3, 26	" " 8, 45
21sel	" " 3, 47	" " 8, 23

1 Teisip.	Peetr. wang.	☉ 1, 53' ö.
2 Keisnäd.	Hanibal	Heitlikud
3 Neljap.	August	ilmad.
4 Keede	Miia	Wilu
5 Laup.	Dolo	

Wale-prohmetidest. Matt. 7, 15.

6 Pühap.	8. P. p. 3a. J. P.	tuul
7 Esmasp.	Tõnu	ja wihma.
8 Teisip.	Kotliib	☾ 5, 44' h.
9 Keisnäd.	Romaanus	Alalised
10 Neljap.	Lauritse pääw	wihma
11 Keede	Olga	
12 Laup.	Klaara	

Ületohtusest maea-pidajast. Luut. 16, 1.

13 Pühap.	9. P. p. 3a. J. P.	saud.
14 Esmasp.	Eusebius	Heitlikud
15 Teisip.	Küli Maarja p.	☉ 7, 36' h.
16 Keisnäd.	Tisaf	ilmad.
17 Neljap.	Willibald	
18 Keede	Leeno	

19 Laup.	Seebald	Pilweš.
Jeruusalemma ärarikkumiseft. Luut. 19, 41.		
20 Pühap.	10. P. p. 3a. J. P.	Wihma.
21 Esmasp.	Rut	☉ 10, 2' ö.
22 Teisip.	Wilibert	
23 Keisnäd.	Sakaarias	
24 Neljap.	Pärtli pääw	Tulene.
25 Keede	Ludwik	
26 Laup.	Nataalie	Selge.

Suure keiserliku Majestätide kroonimise pääw.

Wariseerist ja tõlnerist. Luut. 18, 9.

27 Pühap.	11. P. p. 3a. J. P.	Annab
28 Esmasp.	Rusti	ööseti
29 Teisip.	Joann. huff.	☉ 5, 26' ö.
30 Keisnäd.	Aleksander	
Suure Majestäti Keisre Herra ja Suurwürsti Auujärje pärija nime pääw.		
31 Neljap.	Rebekka	wihma.

Isel tõuseb päite t. 4, 13 min.; lähäb looja t. 7, 55 min.

11mal	"	"	4, 36	"	"	"	7, 27
21sel	"	"	4, 59	"	"	"	6, 58

1 Reede	Egidius	Selged
2 Laup.	Liisa	

Rurdist ja teeletumast. Mark. 7, 31.

3 Pühap.	12. P.p. 3a. J. P.	ja
4 Esmasp.	Mall	wäga
5 Teisip.	Mooses	soojad
6 Kesknäd.	Magnus	8, 7' ö.
7 Neljap.	Regina	
8 Reede	Maria sünd. p.	ilmad.
9 Laup.	Pruuno	

Preestrist ja Samaaria-mehest. Luut. 10, 23.

10 Pühap.	13. P.p. 3a. J. P.	Selge
11 Esmasp.	Pööri pääw	
12 Teisip.	Siirus	ja soe.
13 Kesknäd.	Amaatus	
14 Neljap.	Risti ülend.	3, 47' ö.
15 Reede	Nikodeemus	udused
16 Laup.	Leena	pääwad.

Rünnest pidalitõbiseft. Luut. 17, 11.

17 Pühap.	14. P.p. 3a. J. P.	Peab
18 Esmasp.	Liitus	öö-külma.
19 Teisip.	Werner	Selge.
20 Kesknäd.	Taana	
21 Neljap.	Matteuse pääw	8, 38' h.
22 Reede	Moorits	Soojad
23 Laup.	Hoofea	pääwad.

Mammonast. Matt. 6, 24.

24 Pühap.	15. P.p. 3a. J. P.	Joann. sam.
25 Esmasp.	Kleopas	Annab
26 Teisip.	Joann. õp.	wihma.
27 Kesknäd.	Nadolw	Sö-külm.
28 Neljap.	Wentsel	Tuulene.
29 Reede	Mihkle pääw	10, 31' h.
30 Laup.	Hironimus	Wihma.

1fel tõuseb päike t. 5, 24 min.; lähäb looja t. 6, 26 min.

11mal	"	"	5, 47	"	"	"	5, 56	"
21fel	"	"	6, 10	"	"	"	5, 27	"

Raini-linna furnust. Luuk. 7, 11.

1 Pühap.	16. P. p. 3a. J. P.	Pilves.
2 Esmasp.	Lõikuse Püha	Tormine
3 Teisip.	Prants	ilm.
4 Keisnäd.	Saiirus	
5 Neljap.	Prantsiskus	Külmad
6 Reede	Amaalie	ööd.
7 Laup.	Wiides	
	Alwiil	☾ 8, 46' h.

Wee-tõbiseft. Luuk. 14, 1.

8 Pühap.	17. P. p. 3a. J. P.	Wihma.
9 Esmasp.	Pridrik	Järsud
10 Teisip.	Kai	tuule
11 Keisnäd.	Purkart	ood.
12 Neljap.	Walwrid	
13 Reede	Angelus	
14 Laup.	Willeminiine	☉ 12, 31' ö.

Suuremast käsust. Matt. 22, 34.

15 Pühap.	18. P. p. 3a. J. P.	Pääwa
16 Esmasp.	Tekla	foe

17 Teisip.	Dolop	ööse külm.
18 Keisnäd.	Luuka pääw	Wihma.
19 Neljap.	Ello	☾ 11, 27' ö.
20 Reede	Wendelin	Lund.
21 Laup.	Ursel	

Almatud inimesest. Matt. 9, 1.

22 Pühap.	19. P. p. 3a. J. P.	Lutterusje P.
23 Esmasp.	Sewerin	Annab
24 Teisip.	Saalome	raskeste
25 Keisnäd.	Krispin	wihma.
26 Neljap.	Amandus	
27 Reede	Kapitoolin	Heitlikud
28 Laup.	Siimon	

Pulma riidest. Matt. 22, 1.

29 Pühap.	20. P. p. 3a. J. P.	☉ 4, 11' h.
30 Esmasp.	Abfalon	
31 Teisip.	Watteele	ilmad.

Ijel tõuseb päite t. 6, 34 min.; lähäb looja t. 4, 57 min.

11mal	"	"	6, 56	"	"	"	4, 29	"
21jel	"	"	7, 24	"	"	"	4, 3	"

1	Kesknäd.	Pühade pääw	Sajab räätsakast.
2	Neljap.	Hingede pääw	
3	Reede	Atko	
4	Laup.	Dto	

Runinga-mehe poeast. Joann. 4 47.

5	Pühap.	21. P.p. 3a. J. P.	☉ 7, 35' ö.
6	Esmašp.	Leenard	Külm
7	Teisip.	Enno	lähäb
8	Kesknäd.	Brits	fangemaks.
9	Neljap.	Teodor	Annab
10	Reede	Martin Lutter	lund.
11	Laup.	Martin piisk.	

Kawalast julajest. Matt. 18, 23.

12	Pühap.	22. P.p. 3a. J. P.	☉ 10, 47' h.
13	Esmašp.	Arkaadius	Külm
14	Teisip.	Auroora	annab
Suurwürstina Aujärje pärija sündimise pääw.			
15	Kesknäd.	Leopold	tagasi.
16	Neljap.	Alse	

17	Reede	Ottomar	Heitlik.
18	Laup.	Sokraates	

Kohtu rahast. Matt. 22, 15.

19	Pühap.	23. P.p. 3a. J. P.	☉ 6, 14' ö.
20	Esmašp.	Namos	Niiske.
21	Teisip.	Maria ohw. p.	Pilwes
22	Kesknäd.	Pastian	ja annab
23	Neljap.	Klement	wihma.
24	Reede	Joosias	Pilwes.
25	Laup.	Kadrina pääw.	

Jairi tütreft. Matt. 9, 18.

26	Pühap.	24. P.p. 3a. J. P.	Surnute P.
27	Esmašp.	Jesaias	☉ 9, 26' ö.
28	Teisip.	Katta	Kahutab.
29	Kesknäd.	Gewart	Pehme.
30	Neljap.	Andrese pääw	lund.

11el tõuseb päife t. 7, 52 min.; lähäb looja t. 3, 26 min.
 11mal " " 8, 16 " " 3, 17 "
 211el " " 8, 37 " " 2, 59 "

1 Reede	Karend	Külm.
2 Laup.	Kandiidus	Lund.
Kristuse jõe söitmisest. Matt. 21, 1.		
3 Pühap.	1. Kr. tul. P.	Heitlikud
4 Esmasp.	Barba	ilmad.
5 Teisip.	Sabiina	☾ 4, 40' h.
6 Kesknäd.	Rigula pääw	Selge ja
7 Neljap.	Maunus	paras
8 Keede	Maria jaam. p.	külm.
9 Laup.	Lühem pääw	
Viimse pääwa tähtedest. Luuk. 21, 25.		
10 Pühap.	2. Kr. tul. P.	Heitlik.
11 Esmasp.	Woldemar	☉ 11, 1' ö.
12 Teisip.	Tiili	Selged
13 Kesknäd.	Luutsia	külmad
14 Neljap.	Nikaasius	pääwad.
15 Keede	Joanna	
16 Laup.	Alwiina	
Joannes wangi tornis. Matt. 11, 2.		
17 Pühap.	3. Kr. tul. P.	Heitlik.

18 Esmasp.	Kristohm	Lormine.
19 Teisip.	Lot	☾ 3, 34' ö.
20 Kesknäd.	Abraham	Lume
21 Neljap.	Tooma pääw	tuisf.
22 Keede	Beata	Pilwes.
23 Laup.	Tohwer	
Joannese tunnistus. Joann. 1, 19.		
24 Pühap.	4. Kr. tul. P.	Paras
25 Esmasp.	1. Jõulu P.	külm.
26 Teisip.	2. Jõulu P.	
27 Kesknäd.	Gew. Joann.	☉ 1, 24' p.l.
28 Neljap.	Süüta laste v.	Annab
29 Keede	Noa	rohkest
30 Laup.	Saamet	
Siimeon ja Anna. Luuk. 2, 33.		
31 Pühap.	P. p. Jõulu.	lund.
111el tõuseb päike t. 8, 53 min.; läheb looja t. 2, 56 min.		
11mal	" " 9, 1 "	" " 2, 58 "
211el	" " 8, 53 "	" " 3, 1 "

Kroonu-pühad,

mis uue kiriku-saaduse järele ka Maa kirikudele tulewad pidada.

1. Künslaku 19. pääwal. Meie suure Keisri herra Aleksander Nikolajewitschi walituse hakatuse pääm.

2. Künslaku 26. pääwal. Tsesarewits'i Suurwürst auujärje pärija Aleksander Aleksandrowitschi sündimise pääm.

3. Jirikuu 17. pääwal. Meie suure Keisri herra ja kõige Weneriigi Iswalitseja Aleksander Nikolajewitschi sündimise pääm.

4. Heinakuu 22. pääwal. Meie suure Keisri Proua Maria Aleksandrowna ja Tsesarewna Suurwürstina Maria Weodorowna nime pääm.

5. Heinakuu 27. pääwal. Meie suure Keisri Proua Maria Aleksandrowna sündimise pääm.

6. Lõikusekuu 26. pääwal. Meie suure Keisri herra ja tema Abikaasa kroonimise pääm.

7. Lõikusekuu 30. pääwal. Meie suure Keisri herra Aleksander Nikolajewitschi II. ja ka Suurwürst ja auujärje pärija Aleksander Aleksandrowitschi nime p.

8. Nowembrikuu 14. pääwal. Tsesarewna Suurwürstina Maria Weodorowna sündimise pääm.

Neidinatšid kroonu-pühi peetakse nenda kui Waastu jutluse päivi.

Keisri Herra Iswalitseja sugufelts.

Aleksander II. kõige Weneriigi Iswalitseja ja Keiser, ja ka Poolamaa Kuningas j. n. e., sündinud 17. Aprillil 1818.

Maria Aleksandrowna, Keisri Proua, sündinud 27. Juulil 1824.

Nende lapsed: 1) Tsesarewits, Suurwürst ja Auujärje pärija Aleksander Aleksandrowits; sünd. 26. Webruaril 1845. Tema Proua Tsesarewna Suurwürstina Maria Weodorowna; sünd. 14. Nowembril 1847. Nende lapsed: 1, Nikolai Aleksandrowits, sünd. 6. Mail 1868. 2, Georg Aleksandrowits, sünd. 27. Aprillil 1871. 3, Ksenia Aleksandrowna sünd. 25. Märtsil 1875. 2) Suurwürst Wladimir Aleksandrowits; sünd. 10. Aprillil 1847. Tema proua Maria Pawlowna, sünd. 14. Mail 1854. Nende lapsed: 1, Kirill, sünd. 30. Septembril 1876. 2) Suurwürst Aleksei Aleksandrowits; sünd. 2. Jaanuaril 1850. 3) Suurwürstina Maria Aleksandrowna, Edinburgi hertsogi, prints Alfredi proua, sünd. 5. Oktobril 1853. 4) Suurwürst Sergei Aleksandrowits; sünd. 29. Aprillil 1857. 5) Suurwürst Paul Aleksandrowits; sünd. 21. Septembril 1860.

Keisri wennad:

1) Suurwürst Konstantiin Nikolajewits; sünd. 9. Septembril 1827.

Tema proua Aleksandra Joosepowna; sünd. 8. Juulil 1830.

Nendelapsed: 1) Nikolai Konstantinowits; sünd. 2. Weebruari 1850. 2) Olga Konstantinowna; Kreeka kuninga Georg I proua; sünd. 22. Augustil 1851. 3) Weera Konstantinowna, Württembergi hertsogi Eufenia proua; sünd. 4. Weebruari 1854. 4) Konstantin Konstantinowits; sünd. 10. Augustil 1858. 5) Dmitri Konstantinowits; sündinud 1. Juunil 1860. 6) Wjatseslaaw Konstantinowits; sünd. 1. Juulil 1862.

2) Suurwürst Nikolai Nikolajewits; sünd. 27. Juulil 1831.

Tema proua: Aleksandra Peetrowna; sünd. 21. Mail 1838.

Nende lapsed: 1) Nikolai Nikolajewits; sünd. 6. Nowembril 1856. 2) Peeter Nikolajewits; sünd. 10. Jaanuaril 1864.

3) Suurwürst Mihail Nikolajewits; sünd. 13. Oktoobril 1832.

Tema proua Olga Weodorowna; sündinud 8. Septembril 1839.

Nende lapsed: 1) Nikolai Mihailowits; sünd. 14. Aprilil 1859. 2) Anastasia

Mihailowna; sünd. 16. Juulil 1860. 3)

Mihael Mihailowits; sünd. 4. Oktoobril 1861. 4) Georgi Mihailowits; sünd.

11. Augustil 1863. 5) Aleksander Mihailowits, sündinud 1. Aprilil 1866. 6) Sergei Mihailowits, sünd. 26. Sept. 1869.

Keisri õde:

Suurwürstina Printsess Olga Nikolajewna, Württembergi Kuninga Kaarel Wridrik Aleksandre proua; sünd. 30. Augustil 1822.

Leichtenbergi Printsi Maksimiliaani lapsed:

1) Maria Maksimiliaanowna; sündinud 4. Oktoobril 1841. 2) Nikolai Maksimiliaanowits; sündinud 23. Juulil 1843.

3) Eufenia Maksimiliaanowna; sünd. 20. Märtsil 1845. 4) Eufen Maksimiliaanowits; sünd. 27. Jaanuaril 1847.

5) Sergei Maksimiliaanowits; sünd. 8. Deetsembril 1849. 6) Georg Maksimiliaanowits; sünd. 17. Weebruari 1852.

Suurwürstina Printsess Katariina Mihailowna, Mecklenburgi Strelitsi Hertsogi Georg August Ernst Adolw Kaarl Ludwigi proua; sündinud 16. Augustil 1827.

Täadaandmine,

mil raamatud posti päale peamad äraantud saama.

Raha kirjad, palid ning muud hinnawäärilised paberid ja dokumendid, võetakse iga esmaspääw, festnädal, neljapääw ja laupääw enne lõunat, kello 9st tunni kello 1ni wasto ja muud kirjad, kui neil tembelidud kuwärid ehk postmargid peal, wõiwad iga pääw ja igal aeal, selle tarbeks wälja pandud lasti sisse pandud saada. Kirjad mis wäljamaale lähwad, peawad ülemal nimetatud päiwil enne lõunat postkontoris äraantud saama. Raha raamatud, paberid ja muud hinna wäärilised paberid ning dokumendid antakse neilsammal päiwil ja aeal wälja, mil neid wastowõetakse, aga peab sellel, kes ise kirjutada ei mõista, kirjutaja kaasas olema, kes wastowõtmise üle postiraamatusse peab kirjutama.

Laada päiwe näitus.

R ä ä r i = k u u ,

7mal Orgital, 2 pääwa, Tartus, 3 nädalat ja Wõrus lina laat. 7. Heinaste lina laat, 2 p. 10. Haapsalus, 2 p. 17. Koloweres, Lääne-maal, 2 p. 20. Wõru linnas. 25. Pernus, hoošte ja lina laat, 3 p. ja Wolmari lina laat. 26. Keblaste-mõis., lina laat, 2 p. 27. Rakwere-linn., 2 p. Raplas, 3. Reedel pärast Rääri p.

R ü ü n l a = k u u ,

2sel Paldis, ja Wõrus. Waskas ja Willandis, saksa laat, mõlemad 8 p. 4. Tartus, lina laat. 6. Narwas, 4 p. ja Paides. 8. Waskas lina laat. 12. Kuresaare-linnas, saksa laat, 10 p. Lihulas, esmaspääwal enne Wastlap. 15. Willandis lina laat; Riigas hobuste laat, ja Wõnnus lina laat. Nudrus, reede enne Wastlap. Willandis, nädal pärast Suurt Neljapääwa. 22. Wõrus saksa laat 8 pääwa. 27. Lemsis lina laat.

P a a s t u = k u u ,

1. ja 2. Bärkeni mõisas, Alendormi kiriku juures, hob. laat. Keila kiriku juures esmasp. pärast 3. püha paastus, 2 p. Palmi mõis., Tallinna maal, pääw pärast lihawõte pühi.

J ü r i = k u u ,

10. ja 11. Wõru linnas kauba laat. Ubenurme kih. Luudingi laat. 20. Anijõe-mõis. Harju Jaani kih. 25. Wana Sakkenhovi-mõis.

L e h e = k u u ,

9mal Rabinas.

J a a n i = k u u ,

11mal Wõnnu=linnas, 7 p. ja Tshernas. 16. Rakvere=linnas, 2 p. 20. Riigas, 3 näd. Tal=linnas, saksa laad, 2 näd., Paides, ja Palmfi mõisas, Tallinnamaal 3 p. 20. Wõru=linnas. 22. Willandi linna 2 p., Paju mõisas, Saaremaal 2 p. 26. Tarwaste mõisas. 27. Tal=linnas ja Waskas. 29. Tartus.

H e i n a = k u u ,

21el Pernus, ja Raksti-mõisas 20. Pernus, saksa laad, 3 näd., ja Riigas, willa laad, 3 p. 26. Wolmris.

L ö i k u s e = k u u ,

11el Saaremaal, Samma kihelkondas, Sere-mõis., 3 p. 7. Wõru linna. 10. Lemsi=linnas, Moisekaste-mõis. Wõru=maal, ja Walga=linnas. 15. Helme-mõis. 24. Kose-ja Roosi-mõis., Wiru=maal. 27. Uue-mõis, Willandi=maal. 27. Killingi= mõisas. 30. Kaantso= mõisas.

M i h k l e = k u u ,

21el Abja-, Tammieste- ja Torke mõis. Saare-

remaal. 4. Rabinamõis. 6. Saakeperi-mõis, Helme kih. 8. Rõuge mõisas ja Tartu linna. 9. Adseli-, Kastna- ja Purtniko-mõis. 10. Mõnniste-, Patkul- ja Oidre-mõis. Paide=linn. Wanas Salatsis, Sõrgaweres ja Muhumaal, Suures mõisas. 13. Põdravere mõis. 14. Antso-mõis., Uue-mõis. ja Haapsalo=linn. 15. Kuresaare- ja Põltsamaa=linnas, Koorte- ja Salatsi-mõis. 17. Kirepil, Tartumaal. 18. Audru-mõis. 20. Wändra-mõis. ja Narwa linna. 21. Paldiskis, Sanno-mõis. ja Wolmeri=linnas. 22. Palmfi mõisas, Tallinna maal. 24. Tõhwi, Vi-hula-, Willandi- ja Wõru=linnas. 26. Tal=linnas, ja Kuresaare linna. 29. Mihkli kiriku juures; Keblaste- ja Keila-mõis. Walga-Rakvere-, Tartu- ja Wastse=linnas. Pernus, esmasp. ja teisip. enne Mihkli p. Tõelehtmes, Harjumaal nädal pärast Mihklit. Raplas, 1. reedel pär. Mihklit.

W i i n a = k u u ,

11el Heinaste mõisas 2 p. ja Kaarma Suures-mõisas. 2. Waste-mõis. 4. Koloweres. 5.

Räbinaš ja Kwinurmes, Lohusoo küla juures, 2 p. 6. Larmaste = mõis. 7. Wõrus lina laat. 9. Lemsi-linn. ja Taali wabrikus. 10. Kää-mõis. 11. Wana Sakkenhovi-mõisas. 13. Alatskivi mõisa. 15. Lustiwere- ja Weski = mõis. 16. Wõnno = linnas. 18. Sindi mõisas. 19. Kullina mõisas, Tallinna maal. 20. Wändra, Kausa mõisas. 23. Wolmeri-linnas.

T a l w e = k u u ,

Isel Tartus, lina laat. 5. Paides, lina laat, 2 p. 6. Patti mõisas, lina laat. 10. Mustwee = külas, ja Wõru = linnas. 15. Wigalas, Läänemaal, lina laat, 2 p. ja Woltweti-mõis. 20. Walga-linnas lina laat. 25. Willandis ja Wolmariš lina laat.

J ö u l u = k u u ,

5mal Põõraweres, lina laat. 5. Räbinaš. 10. Paides ja Wõnnus, lina laat. Märjamaal, 3. Kristuse tulemise püh. Pernus, esmaspääw ja teisipääw enne Jõulu. 27. Walkas.

Uue aasta laul.

Wiisil: Kes Jumalat nii laseb teha.

Oh Jeesand! Sinu armu kási
On hoidnud jälle heldest' meid,
Ei Sina ial ära wási,
Waid palju hääd meil rohkest' tein'd;
See eest Sind meie täname
Ja kiitust S'ule laulame.

Küll mitu meist on mulda lainud
See mõdda lainud aasta sees,
Kes seda pääwa 'pole näinud,
Mis täna on weel meie kääs;
Küll Sinu arm on otsata
Ja Sinu teed meil tundmata.

Kell' sõa-tuli kahju teinud
Ja filmad jätanud nutu-wees',
Ja omakseid neilt mulda wiinud,
Et soigumad siin häda sees,

Meid mõta Sina trööstida
Ja nende elu fergita'.

Dh Sumal! keela armust ära
Kõik sõda, mere-walamist
Ja ülekohut, tüli, kára,
Wee-uputust ja põlemist,
Mis rikub maad ja linnad tääl
Ja ahastust toob ilma pääl'.

Kui waesed lapsed, lesed naesed
Siin ilma elus kurdawad,
Kui kurdad, mahajäetud waesed
Su poole palwes ohkawad,
Kell' pole isa, ema, meest —
Dh seisa hädas nende eest!

Sa igawene elu Looja!
Dh anna meile helled a'ad:
Las' päike anda oma sooja
Ja wihma-pilwed kasta maad
Sell' uuel aastal jälle ka,
Siis täname Sind rõõmuga.

„Norwill“,

wäljarändajate laew mererööwlistest ära-
wõetud.

Ühel kaunil ilusal suwise päawal (26. Au-
gustil 1860), purjetas üks ilus wäljarända-
jate laew, nimega „Norwill“, London'i sada-
mast 327 wäljarändajatega wälja. Ilusa
ilma ja paraja tuulega läks nende teereis ru-
tuste edasi Håålootuse Kapi poole, sest nende
nduu oli Bataawia linna, Saawa saarele
minna. Kui Håålootuse Kapi kohta olivad
jõuudnud, nägivad n'ad ühte suurt kolme
mastiga laewa, kes nende poole purjetas ja
oma ehituse poolest Dürgi laewa sarnane näi-
tas olewat, kes, kui ta üht suurtükki lahti-
paugutanud ja kolm madrust „Norwill'i“ pääl
surmanud oli, mererööwli lipu masti otsa üles
tõmmas, mis üle wäljarändajad wäga ära-
ehmatawamad. Üks suuretüki pauk teise järele
tuli nüüd, ja enne, kui n'ad waenlase eest ära-

põgeneda oleksivad saanud, lõhkus kurjategija kuul üht kõige suuremat purje ja keskmiist masti katki. Kõrmeeste hakkas rõõwlite laew oma selletarwiks säetud konksusi wäljarändajate laewa pööle wiiskama, ja wähemat minutit oli „Morwill“ konksude külles finni.

Hirmus ahastus ja segadus tõuusis nüüd wäljarändajate seas; mõned kargasivad üle laewa serwa laenetesse, kellede hulgas ka mõned emad oma lastega olivad, kes mitte rõõwlite kätte ennast ei tahtnud anda, waid enne mine ärauputada. Üksi wapramad wõtsivad sõariistad kätte, igamees seda, mis t'al parajaste kääpärast juhtus olema ja olivad walmis, nenda kaua wastupanema, kui neil jõuud jatkub ja siis meresse hüpata. Ükski ei tahtnud ennast rõõwlite alla anda, sest et n'ad ühte hirmust tulewikku nende juures kartsiwad. „Elu ehk surm“, oli nende sõna, ja kõik kogu siwad endid oma kapteni ümber kofku. Mererõõwliid, päikesest tõmmuks kõrwetatud nāgudega, osalt Greeka, osalt Hommiku-maariietega, hüppasivad wäljarändajate laewa

pööle läikima sõariistade, metsalise kisa ja „Allah“ hüüdmisega. Kui n'ad nägivad, et teised neile wastupanna tahtsiwad, tõmmasivad n'ad lingud taskudest wälja ja wiiskasivad neid nii osawaste wäljarändajate ümber, tõmmasivad neid maha ja sidusivad nende käded ja jalad tugewaste nõõridEGA finni. Kiskusivad Inglis lipu masti otsast maha ja tõmmasivad selle asemele oma Türgi poolkuud ülesse ja hakkasivad Afrikamaa poole purjetama, kus n'ad mitme tormilise pööwa ja õõjärele Kes si rannas maale astusivad.

Mitmed olivad kurjategijate nuiade, mitmed haiguste läbi otsa saanud; need aga, kes weel elus olivad, saiwad orja-turu pööal äramüüdüd ja pidivad kujukade piitsade all kõikisugu rasکید orja-töösi tegema.

„Kristifoerad“, karjus kujukas iga hommiku, enne kui pööke tõuusis, „ruttu töösse!“ Nende toit oli kōwa maisi leib, haisew, sandiks läinud raba-soo wesi, ja ühes ummuses urtsikus nutsiwad ja kaebasivad n'ad nüüd oma õnnetust. Palju neist suriwad kujukade piit-

sade alla, mõned pääwa kõrvetuse ja rānga
tõõ kätte āra.

Pääwad, nādalid ja kuud lāksivad nenda
hirmsa piinamiste all mōōda, ja kui mitte üks
teist wabaduse lootusega trōōstinud 'poleks,
siis oleksivad kōik hāda ja waewa kätte otša
saanud; sellegi pärast surivad iga pääw palju
kange palawuse, alwa toidu ja piinajate kätte
āra, kellede kōige suurem rōōm oli, oma ohw-
rid piinata ja waewata. Kord korralt jāi
ōnnetumate arv ikka wāhemaks ja kahanes
kōiku kuni wiie pāāle, ja needgi soowisivad
ennemine surma, kui et weel kaueminne kan-
natada tahtsivad.

Sāāl juhtus midagi, mis nende wiie wae-
watud inimestele wabadust kinkis ja neid or-
japōlwest, sest raud-ahjust ārapāāstis.

Kas 'pole iga loomal kōigesuurem ōnn,
waba olla, ja kas ta ei rōōmusta juba sūn-
dimisest saadik ennast wabaduse üle? Seda
enam on seda inimesele tarwis, sest tema sei-
sab palju ūlema jārge pāāl, kui loom.

Ūhel pāāwal tuli üks looduse-tundja Zei-

lon'i saarelt sinna, kellel sāāl üks istandus
oli, ja leidis nende wiie walge orjade seas
ūhte oma kooli sõbradest. Mōlemate rōōm
oli suur, ja et seda dieti ūlesnāidata wōiks,
ōstis looduse-tundja need wiis ōnnetumad
wabaks.

Nūūd olivad n'ad mitme pitka aastade
jārele jālle wabad n'agu linnud taewa all, ja
nende esimene tōō oli pōlwili mahalangeda ja
Sumalat tānada. Wōib olla, et mõni neist
oma elu sees ehk alles esimestkorda tōelikū ja
kahetsewa sūdamega seda tegi.

Paremate riietega ja natukese rahaga, mis
lahtioſija neile andis, leidsivad nemad warſi
ūht laewa, kes neid nende kaua taga leinatud
isamaale wiis ja kus n'ad nūūd kui truuid
ōiguse nōudjad alamad igast ūhest armastadi,
kes neid tundis.

Sest ilusast laewast „Norwill" 'pole pärast
midagi enam kuuldud ja jāi oma peremehele
igaweste kadunuks.

Kaks pilti.

I. Puhtusest ja kasinusest.

Ühes külas elasivad kaks wenda, Andres ja Toomas. Mõlemad olivad nõuukad peremehed. Aga Andres'e naene ja tema lapsed olivad ikka kehavad ja haiged. Wahest oli neil üks, wahest teine wiga; ja nemad suriwad ka noores eas ära. Aga Toomas ja tema maearahwas olivad ikka terwed, tublid ja elasivad kauem aega. See tuli sest, et Tooma naene kõik ihutoidust korrapärast ja puhtaste walmistas.

Liha ei keetnud tema ilmaski sell' pääwal, kui tapeti, waid lastis seda suwel kaks ja talwel wiis ehk kuus pääwa seista, et seeläbi natukene wanemaks pidi saama. Ta ei lastnud kärbsi ega sääski mitte liha kallale, waid pani seda wee, äädika, õlle ehk hapu piima sisse ligu-nema ja pesis siis jälle mitu korda puhta weega ära, enne kui keema pani, ning tagus ka seda puhta puuga häästi muredaks, et mitte ham-

maсте wahale ei jääks. Hukka ehk raisku läinud liha ei annud ta ilmaski perele süüa, nenda kui mõned ihnused seda tegewad.

Kõik, mis ta perele süüa andis, pesis esite hoolega puhtaks. Kui suwe aeal rooste wõi fant lima kopsaste pääl oli, pani ta neid ligu-nema, ega keetnud mitte puhastamata wiisil. Kuiwad erned ja oad lastis ta õõ ja pääwa liguneda ja walas kolm ehk neli korda puhast wet pääle. Menda pani tema siis erned, oad, läätsad, kuivatud kalad ja sikked liha külma weega tulele; aga kõik juurewilja keetis ta warsi ära, ja pidi kõik häästi läbi keedetud olema, ehk ta küll ka selle pääle hoolsaste waatas, et liia ehk ülearu keetmise läbi toitu mitte jälle ära ei rikuks. Puderu sees ei sal-linud ta mitte kuiwi jahu tükki, (ni kui seda tihti hooletuse läbi sünnib). Ta mõistis seda ikka koredaks teha. Soola pidi ka paras jagu olema; isiraniis pidiwad liha ja kalad häästi soolatud olema. — Teised perenaesed andsiwad puhapäaw oma perele liha, aga tema andis siis, kui pere rasket tööd oli teinud.

Dunapuid oli tema ka enesele kaswatanud; need andsiwad temale kaks kord nädalas hääd rooga. Ta wõttis õunad ja lõikas neid risttati läbi, kuimatas siis soojaks kõõtud ahjus ära ja pani koti sisse talweks seisma, kellest ta siis hääd rooga tegi, mis perele wäga suu pärast oli. Oma lastele ei annud ta mitte raswast liha, ega pudru, kus jahu tüfid weel sees oliwad; sest ta täadis, et see neile mitte hää ei ole. Nendasamuti ei annud ta neile ka ühekorraga palju süüa, mis läbi paksud pään ja suured kõhud saawad. Seda täadis ta wäga häästi. Ta andis neile natuke, aga sagedaste. — Tema maeas oli kõik korrapärast; nenda pidi õigel aeal söödama, magama mindama ja ülestõuustama.

Haput õlut ei annud ta mitte perele juua: ta täadis, et sest kõhuwalu sünnib. Kui perel palju tööd oli teha, siis walas ta mõne lusika täie äädikast külma wee sisse ja andis seda neile juua. See jahutab werd ja kinnitab südant. Ta keelas ära, et ükski ei pidanud külma wet ehk õlut jooma, kuni tema ihu

weel palaw on. „Kõige rumalami sulane,“ ütles ta, „ei anna hobuselgi juua, kui ta märg ehk palaw on; ja inimese elu peab ometige palju kallim olema, kui looma elu.“

Tema lapsed ja maearahwas ei tohtinud mitte musta nägu ega kassa näidata, kui töd aeg mööda oli. Ta täadis, et puhtad riided inimese terwisele kasulikud on. Sellepärast andis ta iga nädala puhtad särgid ja sukad oma perele. Laua pääle kattis ta iga nädala ühe puhta lina; nenda samuti ka woodilinad ja muud magamise tarwitused. — Kõik maeariistad maeas oliwad puhtad. Ta täadis, et ropu riistade sees kõik ärarikub, ja roojus inimese terwisele kahjulik on. Suad ja kambriid oliwad ikka hoolega haritud ja puhitud. — Sagedaste laskis ta warsket õhku läbi tua ja kambriide kái ja kadakaga suitsetada.

Kõik riided ja isäranis woodid ja kasukad laskis ta, kui hää ilm oli, häästi läbi tuulutada.

Nenda oli Tooma naise mõte, kõikis asjade järele waadata, mis inimese terwisele kasulik oli, ja tegi warsti nenda, kui targemad

inimesed temale midagi tululikke õpetasivad. Sest tuli siis ka, et kõik rahvas tema maeas terwise juures olivad, ning kõik töö ja talitus neil häästi korda läks, ja et kõik lustilised ja rõõmsad olivad. — Dooma naine rõõmustas ennast selle üle, kui tema maearahwas laua juures rahulise südamega ja lahke näuga istus ja kõik häämeelega sõi ja jõi, ning tänas Sumalat, kes temale seda mõistust annud, kõik nenda valmistada, mis inimeste terwisele kasulik oli.

Nenda kui asjad aetas, nenda n'ad ka lähawad. Kõige parem ja kallim asi lähab hukka rumala käes, aga mõistlik inimene võib ka tühjast asjast kasu saata. Nenda on ka toidudega. Meedsamad toidud saadawat kasu ehk rahju, nenda kuidas n'ad valmistatud on. Seda pangu iga maeaperenaine tähele.

II. Roojusest ja roppusest.

Kui Andres hommiku wara põllule läks, jäi tema naine veel woodiisse magama ja

lapsed ka. Kui ta wiimaks ülestõusnud oli, siis hulkus ta muidu ühest kohast teise ega teinud midagi.

Mõnikord pidivad tööinimesed laua ootama, kui wiimaks midagi süüa saivad. Siis n'ad neelasivad näljapärast nahka kõik, n'agu hundid, mis neile ettekanneti. Mõnikord andis ta neile liha, kala ja juurevilja süüa, mis ta pudruks oli keetnud. Kärbsid, ušsa ja nälkjaid tõi ta sagedaste toidu sees laua päale, nenda ka karwu ja nartsu-tükka. See oli temale üks kõik, kuhu sisse ta toidu pani!

Wahelt tõi ta sellesama waagna sees toitu lauale, kus ta lapse mähkmed oli pesnud, nenda et wagna serwa pääl veel rooja näha oli!! Luskaid ei pesnud ta ilma, nenda et teisel-pääwal ikka näha võis, mis eila söödud oli. Pisukesed lapsed pani ta söömaeg enese juure laua päale istuma. Kui need endid äraroojastarad olivad, siis pühkis ta neid säälsamas paigas ära ja jagas nende sama kättega jälle leiba, ilma, et neid enne puhtaks oleks pesnud, nenda et haisu ja südame-põõrituse

pärast ükski enam süüa ei võinud! — Küll oli ropp näha!!

Ükskord oli ta lammast tapnud ja andis selle sisekonda perele siis süüa, kui need juba haigestunud ja poolmädanud olivad. Pere sõi wägise wastu tahtmist, sest et paremat laua püäl ei olnud. Aga mis sest sündis? Kõik jäiwad üksteise järele haigeks ja lask last suriwad ära! — Mõnikord unustas ta leiba tegemata. Kui ta siis ülepea kaela oli teinud ja pooltoorelt ahjust wälja wõtnud, andis ta seda koha palawalt lastele süüa, ehk ta küll juba näinud oli, et lapsed sellelabi sagedaste haigeks jäiwad. Hääd õlut ehk kalja wõi taari temal ilmaški ei olnud, sest et ta joogi astjaid mitte puhtaks pesta ei wiitfinud.

Dma silmnägu ei peenud ta muul aeal, kui pühapäawadel, ega hoolinud ka sest midagi, kui laste näud n'agu mullatükid mustad olivad. Ta pidas sargid neil ühtejärke nenda kaua seljas, kuni räbalaks saidwad. Et n'ad täis täia olivad, sest ei pidanud ta lugu midagist. Tua põrand oli alati määrg ja sõni-

kune n'agu loojuste laut, sest ta ei ajanud wähemaid lapsi mitte wälja oma asjale. Päälegi olivad weel kanad, sead, kitsed ja lambad ikka tuas. Ükski ei ajanud neid wälja ega pühkinud tuba. Sääal siis kõik elasiwad läbisegamine, inimesed ja loomad, sõniku ja sopsa sees, ning pidasiwad ukseid ja aknad kinni, ega lastnud tuult tubadest läbijooksta.

Salwe aeal oli tuba nenda palawaks kuetud n'agu saun. Wahel jooksiwad n'ad paljalt wälja külma kätte ja jäiwad siis haigeks. — Niisuguse ropu ja hooletuma eluwiihise läbi tuliwad mitmesugused haigused Andres'e maeasse: kárnad, sügelised, fulg, tuulerawandus ja hamba walu: need kõik olivad sääal aset, n'agu oma pärisoostetud koha püäl, kust keegi enam äraajada ei wõi. — Üksna hirmus oli see näha, kui need waesed inimesed nende piinamise all ägasiwad ja wäga wilet sad olivad! — Andres isi suri ka juba noores eas nende nuhtluse alla ära, ja kuuest lapsest ei saanud ükski üle 15 aasta wanaks. Wanem tütar suri kopsu-tõbesse, sest et n'ad

pehaстанud weikste maonahka oliwad sõdnud. Üks suri kõhu-tõbeesse, sest et ema teda haiguse ael waga soojas tuas oli pidanud. Üks oli rõuges. Seda tahtis ta seläbi terweks teha, et teda wana rumala wiisi järele sauna wiis. Aga ta tappis teda selleläbi ära; sest et liig soe tuba terwele juba kahjuks on, mis siis weel haigele. Üks poole aastane laps lammatas ära, ja see sündis nenda: Andres'e naisel oli see rumal mood, kui lapsed nutsiwad, siis neile ühe nartsu tüki, kus leiba ja piima sees oli, nisa asemele juhu pistis. Üksford läks ta isi kodust ära ja jättis wäetima lapse üksi. Kui ta jälle kodu tuli, leidis ta seda nartsu tükki lapse kurgust mis ta wäljaminees temale suhu pistnud, ja last ennast surnut olewat.

Üksford läks ta õõaeal tulega kambrisse leiba tooma, kuhu ta linad oli panud, sest et laiskuse pärast neid aita wiia ei wiitsinud, ja maea hakkas põlema! — Selle üle ehmatas ta nenda ära, et haigeks jäi ja kolme nädala pärast suure waluga ära suri!

Rõudke ikka usinust,
Armastage kasinust;
Koppust, roojust wihkake,
Laiskust jätke kogune,
Usina ja laisa surm,
Ehk küll mõlemad on põrm:
Usin hingab rahu sees,
Laisal surses walu ees.

Roit ja Ümmariß.

(Gesti ennemuistne jutt.)

Rord oliwad kaks õde, Widewit ja Ümmariß, mõlemad ilusad, armsad ja sirge kaswuga neiukesed. Ühel õhtul tuli wanem õde pääwa loode ael kändmast kodu, ja härjad, kelledega ta oma pääwatõd lõpetanud oli, wiis neid, nii kui iga põllumehe wiis on, jõe ääre jooma. Säär ei wõinud kena Widewit oma südame sundimisele enam wastu panna: ta jättis härjad oma juhuseesse ja astus üles kõrge kalju serwa pääle, et saält oma warju

wee päale paista laska. Ja waata, hõbe-
farwa jõekese peeglikene säras neiuksese kena
roosipunase palede ja ereda silmadega, Wide-
wik'ule wastu, et ta süda selle üle suurt rõõ-
mu tundis. Kuu aga, kes praegu ülestõu-
nud oli, et allamineja päikese asemel õõd wal-
gustada, unustas oma ameti ära ja laskis
ennast igatsemisest kihutatud, jõe sügavusesse,
kus tema paled Widewik'uga kofku puutusi-
wad ja sellele juud andis. Sellenäbi kosis
tuu Widewik'u omale pruudiks. Waheaeal
oli aga maailm kottipimedaks saanud; sest et
kuud paistmas ei olnud, kes seda walgu-
tanud oleks, ja niisugune kohut täitmise unu-
tuse tund ja kottipime õõ, tõi suurt kahju, maa
päale.

Werejanuline lambawaras hunt nihutas en-
nast lähemast metsast pimeduse kattel ühe
künni-härja ligemale, kes ula ja rahulikult
aasa pääl karjatseta rohtu söi, kiskus teda
maha ja tegi t'ale otsa, enne kui see kurjategi-
jale wastuhakata oleks saanud. Kull tõlas
õõpitku hää mitmed wiisi läbi waikse pimed

õõ maanitsetawalt: „Widewik, Widewik, ärka
üles; waata, waata, laisk tüdruk, laisk tüd-
ruk! Päike tõuseb; wui, wui, wui! Tõuse
üles, tõuse üles! Tõõse, tõõse!“ Aga
armastus on kurt ja pime. Sellenäpärast ei
kuulnud Widewik õõpitku maanitseta wast hõud-
misest midagi, waid tema silmad waatasiwad
ükspäinis oma armuksese päale, ja tema süda
ihkas üksnes selle järele. — Alles siis, kui
päike juba omad särawad kiired maa päale
las kis paista, kargas Widewik armustuse unis-
tusest üles ja waatas ümber, oma künni-härja
otsides. Kui ta Wõsawillema pahategu oli
märkanud, langesiwad pisarad temale filmi ja
woolasiwad tema roosipuna palgeid kaudu
maha, misest pea suur järw sündis. Aga neid
pisaraid oli ühe film, selle eest ükski asi war-
jule ei wõi jääda, tähele panud. Wanaisa
isi, astus oma kuldse trooni päält maha, kur-
jategijale tema paha tõõd kättetasuma. Ta
sidus hundi igaweste härja kõrwa, õõsise tae-
wawõlwi külge kinni, kus ta karjatse raudse
witsa hoobide all teda tagawedama peab.

Kuule andis Ta Widewik'u naiseks, ja tema lahke nāgu waatab praegu weel kuu pāält maha weepeegliše, kus ta peigmehe armas-
tust kõige esite oli tunda saanud.

Et edespidi jälle õdwalguštamisega segadust ei tuleks, ega maailm pimeduse kätte alla ei langeks, pidiwad wahid säedut saama, kes kōhe meeletuletaksiwad, millal kellegi amet hak-
kab. „Koit ja Ammarik,” ütles Wanaisa, teie mure olgu nüüd walguštamine. Pidage oma ametit targaste ja mõistlikult. Sina, mu tütar Ammarik, pane hoolega pāāwa loo-
jaminnekut tähele; kustuta tema kiired alla-
minnes ettewaatlikult ära, et midagi õnne-
tust tulega ei sünniks ja saada pāikest tema õdrahuše. Ta sinu kätte, mu poeg Koit, usaldan ma seda, et sa uue pāāwa hakatuses kiired jälle põlema süütat, nenda et maailmal walgusest iialgi puudust ei tuleks.”

Mõlemad pidasiwad oma ametit hoolega ülal ja muretsesiwad truuste selle eest, et pāike igakord säedut tunnil oma walgušt tae-
wawõlwišt üle maailma laskis paista. Nüüd

tuli ka see aeg, kui õdd lühikesed on ja Am-
marik oma wiimses paistuses seda weel tume-
dat hiilgušt Koidu kätte annab. Sāāl waa-
tawad mõlemad tüki aega ükssteise pruuni sil-
made sisse, annawad kät ja suud teretuseks,
ja kõik maailm hiilgab walguses, linnud tõs-
tawad metsas rõõmsaste hāält ja lilled mit-
metkarwa wārwidega ilustatud, lõõwad oma
dienupud lahti. Ka Wanaisa tuleb oma kuldse
trooni pāält maha, seda ühenduse pūha pūhit-
sema. Sāāl leiab Ta igalpool asjad kõik
korras ja säädušlikus seisuses olewat ja rõõ-
mustab ennast wāga oma loomuse üle. Koidu
ja Ammariku juure, astudes ütleb Ta: „Ma
olen teie teenistuse kohut-tāitmisega wāga
rahul, ja et teil sest ühtigest ei puuduks,
kelle järele teie süda igatseb, annan ma omalt
poolt seks luba, teid ükssteisega ühendada.”
Mõlemad hüüdsiwad korraga n'agu ühest
suust: „Jsa, las' meid nenda ikka olla, kui
praegu oleme, — peigmees ja pruut! Meie
oleme selle seisuses wāga õnnelikud ja rahul.
Seda ilust aega, mis igaweste nooreks jääb

ja ilalgi wanaks ei läha lase meile ikka jääda"! Wanaisa kuulis nende palwet, läks neid õnnistades oma trooni pääle jälle tagasi ja pidas oma lubamist kindlaste.

Ükskord aastas, kui lühikesed õdd tulewad ja Ammarik Koiduga kokku puutub, siis wiimwad endid need õnnelikud neli lühikest nädalad üksteise kaenlas suud andes waiksel kestööd ja kinnitawad oma truuse wannerit uue tootnusega. On Ammarik oma töö arateinud ja hiljal õhtutunnil kustumat päikest oma kihlatud peigmehe kätte annud, siis musutab teine tema armast otsaesist, ja õhkuvad Ammariku paled kumawad roosipunasest taewasest wast maha, kuna Koit jälle walguutama hakkab ja purpurpunane pilwepiir ülestõusewat päikest kuulutab. — Nende jällenägemise aega ehitab Wanaisa igakord oma ilusama lilledega ja õõpittud hüüawad rõõmu ja armastuse õnusesse wainud Ammarikule naljatades: „Laike tüdruk, laike tüdruk, õõpitt, õõpitt!“

Sulge kingisepp.

Üks kingisepp, kes sagedaste hooples, et keegi teda arahirmutada ei wõida, kutsuti ühe tema sõbra furnu juure walwama. Sest seda oli nõuaks wõetud, temaga proowi teha, kas tema siis tõeste nii julge mees pidi olema, kui ta enesest kiitles. Kingisepp oli ka walmis minema; aga et t'al see kord palju tööd oli, wõttis ta oma tööriistad ja töd ligi ja hakkas puusärgi juures ametisse. — Wastu kestööd toodi temale musta kohwi, et ta mitte uniseks ei saaks. Pea selle järele unustas ta ära, et furnu juures on ja hakkas rõõmsa häälega laulma, kus juures ta haamrega ka weel takti löi. Korraga tõuvis „furnu“ istukile ja ütles koleda häälega: „Kes „furnu“ juures walwab, ei pea mitte laulma!“ Üksna rahulikult tõuvis kingisepp oma istmelt ülesse, koputas korra haamrega „furnule“ päha ja ütles: „Kes „furnu“ on, ei pea ka mitte enam rääkima!“ Silma pilk kargas „furnu“ puusärgist

wälja ja pani lippama, sest asjal 'polnud enam nalja, ja ei tulnud pigikäppa enam hirmutama, kelle käest ta 14. pääwase pääwalu sai.

Kawal mees.

Kord juhtusiwad kaks woorimeest ühe sandi koha pääl üksteise wastu tulema ja kummagi ei tahtnud kõrwa pöörda, et mõdda oleksiwad saanud. „Tõmma kõrwa!“ hüüdis üks teisele. „Ei, tõmma sina isi kõrwa!“ hüüdis teine wastu. „Ei!“ ütles esimene. „Sa mina nenda samuti!“ wastas teine; ja et kummagi oma kiusust järele ei annud, tuli riid ja sõimamine.

„Kuule,“ ütles wiimaks esimene, „ma küsin sul wiimast korda weel: kas sa pöörad kõrwa wõi mitte? Kui sa mitte ei pööra, siis teen ma sinuga nendasamuti, kui tana juba ühega tegin.“

See näitas teisele ometige üks tähelepanewat ahwardust olewat. „Noh,“ ütles ta, „siis aita wäheast m'ul sinu wankert eest

natuke kõrwa tõsta, et ma omaga mõdda pääsen.“ Sellega oli esimene rahul, ja wähem minutis oli tuli lõpetatud.

Enne kui n'ad äralahkusiwad, küsis see, kes mõdda oli sõitnud, teise käest: „Kuule, sa ahwardasid esite, et sa minuga sedasama teed, mis tana juba ühega teinud oled, ütle m'ule ometige, mis sa siis temaga tegid?“

„Mis muud“, wastas teine, „kui tema mitte kõrwa ei pöörnud, pöörasin mina kõrwa ja sõitsin mõdda!“

Nalja tilgad.

Ühel õhtul kellu 9 tuli üks wana üksik mees wäljalt kodu ja leidis ühte wõõrast meest oma tuas riiete kapi kallal sorimat, mis üle ta äraehmatas; waras aga pööris rahulikult ümber, lõi maeaperemehele püksidega wasta kõrwu ja ütles üsna paha melega: „Sina lontrus ja hooletu inimene! mitte ühte paari häid püksigi ma ei leia siit, mis ka wäärt

oleks äramarastada"! Seda üteldes jooksis ta tuast wälja, Wanamees ei saanud selle pääle midagi wastata; aga tellis rätsepa juures teisel päawal koe kaks paari uusi haid püksa teha.

Üks metsawahht ostis poest püksi, tuli aga pea jälle tagasi, selle wiga pärast, et raud kower olla. „Kui see nenda on“, ütles kaupmees, „siis oleksin ma enam raha selle eest pidanud nõudma“. „Kuidas nenda"? küsis ostja imekspannes. „Sellepärast“, kostis kaupmees, „et see just nenda on tehtud, et sellega ka ümbert nurga wõib lasta“.

Üks talumees, kes maailma asju palju ei tunnud, sõitis kord linna. Wene kiriku juures jäi ta seisma ja waatas neid uhkeid tornisi. Warsti tuli üks soldat, kes talumehega nalja teha tahtis, sinna ja hakkas tema kraest kinni, üteldes: „Kuidas tohid sina nende kalli tornide pääle waadata?“ — „Urge pange pa-

haks“, palus mees wastu, „ma ei waatanud mitte tornide, waid nende haidide pääle, kes katukfel on!“ — Palju neid siis saäl oli?“ küsis soldat. „Wiis haid“, wastas mees. — „Siis pead sa igauhe eest wiis kopikad maksma“, ütles soldat. Rõõmuga maksis mees küsitud hinna wälja, ja kui soldat rahaga ära oli läinud, ütles mees naerdes: „Nenda wõib üks teist petta, — mitte wiis, waid kakskümwendwiis haid oliwad katukse pääl!“

Talumees nägi linnas ühe suure maea ees õlgi uulitsa pääle lautud olewat ja sai ka warsti tääda, et need sellepärast saäl olla, et haige maeaperenaine wanke mürinat kuulda ei wõida. Kui talumees kodu oli tulnud, lastis ta sedamaid kõi oma õuue õlgi täis puitada, ja kui teised temalt küsisiwad, miks ta seda teeb, wastas ta: „Sellepärast, et ma naabre koerde haukumist ei kuuleks, kes mind rahuliste magada ei lase.“

Kord tulivad mõisnik ja talupoeg linna
uulitsa pääl wastastikku, ja esimene karjus
kohe: „Ega mina ometige eesli eest kõrwa ei
lähe! — „Aga mina küll!“ ütles talupoeg
ja astus kõrwa.

Üks Inglis kaupmees otsis tseitungi läbi
oma kaubakuntoriisse ühte niisugust teenert, kes
rahulise eluga harjunud on. Teisel päawal
tuli üks ennast juba pakkuma. „Minu soom
on,“ ütles kaupmees, et Teie mitte sagedaste
kuntorist wälja ei lähe, ja seepärast oleks hääd,
kui Teie mitte igawust ei tunneks.“ — „Olge
sest mureta, auulik härra,“ wastas koha otsija;
„selle asjaga olen ma juba ammugi harjunud;
sest ma olen faks korda, ja iga kord 5 aast-
ad järestikku tornis istunud.“ —
